

Asia: VN/27997/2023

Lausuntopyyntö Kansallisesta ruokastrategiasta 2040

Luku 3.1: Reiluus ja kannattavuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.1: Kannattavuus ja reiluus

Koko ruokaketjun tulee olla reilu lähtien tuotantoeläinten ja ympäristön hyvinvoinnista. Kannattavuuden ja sitä kautta arvoketjun tulonjaon tulee olla oikeudenmukainen. Alkutuottajan asema tulee turvata ny-kyistä paremmin. Ruokavienti ja kilpailukyky edellyttävät tiloja, jotka ovat kannattavia, tuottavia, vastuullisia ja investointikykyisiä. Rahoitusta ja tukea tulisi siten suunnata mm. maaperän hoitoon, sadontuoton parantamiseen, viljelyn monipuolistamiseen ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen.

Strateginen tavoite 1: Arvonlisä jakautuu aiempaa tasaisemmin ruokaketjussa

Huomioita ja havaintoja

Positiivista, että alkutuottajan neuvotteluasemaa halutaan parantaa ja löytää uusia, aiemmin vähäisesti hyödynnettyjä arvoketjuja; esim. luonnontuoteala on hyvä esimerkki. Varsinais-Suomen strategiakin ta-voittelee kestävästä ruoantuotantosta ja ruoan jalostusasteen nostoa.

Strateginen tavoite 2: Ruokavienti ja kansainvälinen kilpailukyky kasvaa

Huomioita ja havaintoja

Vientiosaamisen parantaminen on tärkeä tavoite. Elintarviketeknologian vienti on vielä alkuvaiheessa. Varsinais-Suomi haluaa omassa strategiassaan olla mukana edistämässä tätä.

Strateginen tavoite 3: Ruoka-ala on houkutteleva ja reilu

Huomioita ja havaintoja

Ruoka-alan houkuttelevuutta on syytä parantaa. Ruoka-alan investointimahdollisuudet on turvattava.

Nuoria, aloittavia viljelijöitä ja sukupolvenvaihdoksia olisi syytä tukea. Sukupolvenvaihdoksen kohdassa on myös mahdollisuus ottaa uusia menetelmiä tilalla käyttöön ja siirtyä esimerkiksi uudistavaan viljelyyn. Myös alan koulu-tuksen kehittäminen on oleellista, esimerkiksi uudistavan viljelyn, agroekologian ja johtamisen lisääminen.

Strateginen tavoite 4: Tuotantoeläinten hyvinvointi lisääntyy ja lisää väliotsikko

Huomioita ja havaintoja

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin tavoite on olennainen osa reiluuden tavoitetta; mahdollisuus lajityypilliseen käyt-täytymiseen on ehdoton edellytys tuotantoeläinten hyvinvoinnille. Laiduntavaa kotieläintaloutta tu-lisi suosia, tällä on vahva kytkös myös kulttuuri- ja perinneympäristöjen ylläpitoon.

Strateginen tavoite 5: Reilu datatalous luo arvoa ruokajärjestelmään

Huomioita ja havaintoja

Avoimen ja näkyvän tiedon jakaminen koko ruokaketjun aikana tuottajalta kuluttajalle lisää uskottavuutta ketjun luotettavuuteen ja reiluuteen.

Luku 3.2: Huoltovarmuus

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.2: Huoltovarmuus

Huoltovarmuuden turvaaminen ja parantaminen on nykyisessä geopoliittisessa tilanteessa ehdoton tavoite. Tuotantopanosten omavaraisuus- ja kotimaisuusasteen parantaminen on tässä keskeistä. Laaja ja hajautettu pienten elintarvikeyritysten verkosto, jollainen Varsinais-Suomessa on, turvaa huoltovarmuutta kriisitilanteissa. Näiden pienyritysten elinvoimaisuutta ja TKI-osaamista tulisi vahvistaa.

Myös ilmastonmuutos on huoltovarmuuden kannalta huomioon otettava strateginen tekijä.

Strateginen tavoite 1: Riskienhallinta vahvistuu ruokajärjestelmässä

Huomioita ja havaintoja

Ennakointi ja kyky ennakointiin on nostettu strategiassa hyvin esiin. Hajautettu energian tuotanto ja kansalaisten kyky kriisivalmiuden nostamiseen ennakkoinnin avulla ruoantuotannon kaikilla sektoreilla on myös huomioitu hyvin.

Strateginen tavoite 2: Ruoantuotannon jatkuvuus turvataan

Huomioita ja havaintoja

Ruokaa-alaa halutaan strategian mukaan vahvistaa sekä sen houkuttelevuutta että kannattavuutta parantamalla. Uusien teknologioiden ja esim. kiertotalouden ja uudistavan viljelyn avulla ruoka-ala säilyy jatkossakin elinvoimaisena. Yrittäjien henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin tarve on myös otettu hyvin esiin osana tulevaisuusajattelua. Pienten elintarvikejalostusyritysten tukeen tulisi panostaa. Ole-massa olevia testialustoja tulisi hyödyntää ja lisätä kuluttajien osallisuutta tuotekehitykseen. Kasvintuotannon ja peltoviljelyn kehittäminen ja monipuolistaminen erikoiskasvien ja kotimaisten valokasvien viljelyn myötä olisi Varsinais-Suomen näkökulmasta kannatettavaa. Kestävä ja kannattava tuotanto edellyttää myös tietämyksen ja osaamisen ylläpitämistä tuottajien keskuudessa maaperän hoitoon ja maan kasvukunnon parantamiseen liittyen. Tähän liittyvät neuvontapalvelut tulee turvata.

Strateginen tavoite 3: Tuotantopanosten omavaraisuusaste nousee

Huomioita ja havaintoja

Omavaraisuusasteen nostaminen on olennainen osa huoltovarmuutta muuttuvassa ja epävarmassa maailmassa. Tuotantopanokset energiasta työvoimaan tulee turvata mahdollisimman vähän vientivetoisesta, jotta häiriötilanteilta ruokaketjussa vältytään. Ulkomaisista lannoitteista tulee irtautua ja kotimaisia kiertoravinteita lisätä. Lannan käsittelyä tulee kehittää edelleen ja tuottaa biokaasulaitosten mädätteestä ja muista orgaanisista jakeista lannoite- ja maanparannustuotteita. Biologisia torjuntamenetelmiä tulisi jatkossa pyrkiä käyttämään enemmän kemiallisten torjunta-aineiden sijaan. Tämä myös lannoitteiden osalta.

Luku 3.3: Luonnon kantokyky

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.3. luonnon kantokyky

Ruoantuotannon merkitys luonnon kantokyvylle huomioitu hyvin. Tavoite, että ruokajärjestelmä tulevaisuudessa tukisi luonnon kantokykyä sen horjuttamisen sijaan on keskeinen. Kasvihuonepäästöihin puuttuminen on myös oleellinen tavoite.

Strateginen tavoite 1: Ruokaketjun ilmastovaikutukset vähentyvät

Huomioita ja havaintoja

Hiilidioksidipäästöjen kokonaisvaltainen pienentäminen läpi koko ruokaketjun on huomioitu.

Viljelyn monipuolistaminen, ilmastonmuutokseen sopeutuminen, resurssien järkevä käyttö, kiertotalous, uudistuneet viljelyteknologiat ja uudistava viljely, sekä energiankäytön optimoiminen ja mahdollisuuksien selvittäminen uusista tilakohtaisten energiantuotannon tavoista lisäävät myös ruoantuotannon kannattavuutta.

Strateginen tavoite 2: Luonnon monimuotoisuus lisääntyy ja luonnontila paranee

Huomioita ja havaintoja

Luontokadon torjuminen ja monimuotoisuuden turvaaminen sekä perinteisillä että uusilla menetelmillä on tavoitteen kannalta oleellista. Seurannan merkitystä korostettu. Tämä tavoite vaatii selkeitä toimenpiteitä, jotta luonnon monimuotoisuuden köyhtymistä ei vain pysäytetä vaan monimuotoisuus lisääntyy.

Strateginen tavoite 3: Ravinnepäästöt vähentyvät ja peltojen vesitalous paranee

Huomioita ja havaintoja

Ravinteiden pitäminen nykyistä paremmin kierrossa ja peltojen vesitaloudesta huolehtiminen ovat ravinnepäästöjen kannalta ensiarvoisen tärkeitä. Vesistöjen (erityisesti Saaristomeren, Selkämeren ja koko Itämeren) kannalta ravinnepäästöt ovat keskeisessä asemassa ja se on tunnistettu ja tunnustettu myös strategiassa. Nämä vesistöalueet ja tavoite niiden tilan parantamisesta tulisi Varsinais-Suomen liiton mielestä myös mainita strategiassa. Tässä on hyvä huomioida myös ilmastonmuutoksen vaikutukset ja sopeutuminen vesienhallinnan näkökulmasta.

Luku 3.4: Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Yleisiä huomioita ja havaintoja strategialuonnoksen lukuun 3.4. Ruokakulttuuri ja hyvinvointi

Kotimaisen ruuan arvostamisen lisääminen ja ruuan merkitys hyvinvoinnille ja terveydelle on tunnistettu hyvin. Ruokailutottumuksiin vaikuttaminen on osa koko ruokakulttuurin muutosprosessia. Tietämystä ruoan alkuperästä ja ruokaketjun olemuksesta tulisi lisätä kansalaisten keskuudessa. Kalan ja muiden luonnon antimien merkitystä tulisi tuoda paremmin esiin strategiassa.

Strateginen tavoite 1: Kotimaisten elintarvikkeiden käyttö lisääntyy ja ymmärrys ruokajärjestelmästä vahvistuu

Huomioita ja havaintoja

Kotimaisuuden ja paikallisuuden lisääminen julkisessa ruokailussa päiväkodeista työpaikkaruokailuun on positiivinen tavoite. Ruoan alkuperällä tulee olla merkitystä valinnoissa. Julkisilla hankinnoilla voidaan olla tukemassa ja lisäämässä ruoan paikallisuutta. Ruokakasvatus kouluissa voidaan noteerata positiivisena asiana.

Strateginen tavoite 2: Mahdollisuus terveelliseen ruokaan lisääntyy

Huomioita ja havaintoja

Terveellisen ruoan saatavuus on turvattava kaikille taustoista riippumatta. Mahdollisuuksia vaihtoehtoihin ruokaan, esim. kasvispainotteisesti, on turvattava. Ruokavalintoihin on pystyttävä vaikuttamaan positiivisesti.

Strateginen tavoite 3: Ruoka on osa rikasta ja elävää ruokakulttuuria

Huomioita ja havaintoja

Kotimaisen ruoan vahvuudet tulee tunnistaa nykyistä paremmin. Suomalaisella ruoalla on mahdollisuuksia myös kansainvälistyä vaikkapa ruokakulttuurin ympärille rakennettujen matkailupalveluiden avulla, kuten strategiassa mainitaankin.

Strateginen tavoite 4: Yhteisöllisyys ruuan ympärillä kasvaa ja vahvistaa hyvinvointia

Huomioita ja havaintoja

Ruoan ja yhteisen ruokailun merkitys sosiaalisena tapahtumana on kärsinyt maassamme jonkinlaisen inflaation viime vuosikymmeninä. ”Ruokailo” on positiivinen käsite, joka on nostettu tässä strategian osiossa hyvin esille. Ruokamatkailu ja kokousmatkailu tuovat myös ruuan ympärille positiivista virettä.

Luku 4: Kehitettävät valmiudet

Huomioita ja havaintoja lukuun 4 Kehitettävät valmiudet

Strategiaan sisältyy mainintoja kehitettävistä valmiuksista uusista innovaatioista, oppimisen ja investointikyvyn parantamisen kautta hallinnon rooliin mahdollistajana. Ruokajärjestelmää tulee kehittää jatkuvasti uusien innovaatioiden, joilla lisätään sekä tehokkuutta että esimerkiksi

kriisinkestävyyttä muuttuvassa maailmassa. Uudistukset vaativat myös mukana olevilta ihmisiltä kykyä oppia uutta ja mukautua uusiin vaatimuksiin. Tarvitaan eri sektorirajat ylittävää kokeilun kulttuuria, jota olemassa olevan hallinnon tulee olla mukana tukemassa ja mahdollistamassa sekä rahallisin että poliittisin keinoin. Kannustimin varustettu maaseutupolitiikka on tässä työssä keskeisessä roolissa. Tulevaisuuden usko ja sitä kautta uudet investoinnit mahdollistavat myös ruokasektorin jatkuvan kehittymisen ja käsillä olevan Kansallisen ruokastrategian tehokkaan toimeenpanon.

Muuta kommentoitavaa

Muita huomioita strategiasta.

Varsinais-Suomen liitto oudoksuu, ettei kalataloutta ja sen eri sektoreita olla Kansalliseen ruokastrategiaan 2024 mahdutettu mukaan edes maininnan tasolla. Kalataloudella on kuitenkin suuri rooli monessa strategiaan liittyvässä osatavoitteessa aina ilmastonmuuton torjunnasta ja luonnon kantokyvystä ruo-kakulttuurin edistämiseen. Kalatalous on erityisesti Varsinais-Suomelle tärkeä ja perinteinen toimiala ruokasektoriin liittyen. Varsinais-Suomen liitto toteaa myös, että Varsinais-Suomi on monipuolisuudellaan merkittävin riistamaakunta ja pitää tärkeänä, että riistaruoan merkitys tulee paremmin esille ruokastrategiassa mm. ruoka- ja ravintolakoulutuksen, lähiruoan sekä ruokamatkailun näkökulmasta. Mahdollisessa kriisitilanteessa tehokkain tapa turvata kansalaisten ravinnonsaanti ovat riista ja luonnonkala.

Heinonen Sami
Varsinais-Suomen liitto